

X. ATATÜRK İLKELERİ II VE BÜTÜNLEYİCİ İLKELER

DEVLETÇİLİK

a) Devlet ve Devletçiliğin Tanımı ve Tarihsel Gelişimi

Devlet, en genel biçimde “halk, ülke, egemenlik ve ülkü birliği öğelerinin bir araya gelmesi ile kurulan varlık; belirli sınırlar içinde toprağı bulunan, ülkü birliği çevresinde toplanan insanların, bağımsız olarak bir yönetim altında örgütlenmeleridir” şeklinde tanımlanabilir. Yukarıdaki genel tanıma göre devlet, belli bir hedef için bir araya gelen insan topluluklarının oluşturduğu bir örgütlenmedir.

Devletler tarihi boyunca içinde buldukları çevre ve barındırdıkları insanların niteliklerine göre çeşitli gelişmeler göstermişlerdir. İlk devleti kuran Sümerlerden, ilkçağın en güçlü siyasal gücünü oluşturan Romalılara kadar, devlet Ortaçağ sonlarına değin inişli çıkışlı bir grafik izlemiştir. Batı’da devletin kökeni eski Yunan kent- devletine kadar uzanmakla birlikte, Roma imparatorluğunun kurulmasıyla evrensel devlet anlayışı değişmeye başlamıştır. Romalı düşünür Cicero’nun devleti, “yasalarla bir arada bulunan insan topluluğı” şeklinde tanımlaması devlet anlayışına yeni bir boyut getirmiştir. Ortaçağ ve Rönesans döneminde dinsel bir otoriteye dayanarak varlığını sürdürebilen devlet, Machiavelli ile birlikte laikleşmeye doğru önemli bir adım atmıştır. Machiavelli, devletin her türlü ahlaki kaygıdan uzak ve kendi kurallarını koyan bir hükümdar tarafından yönetilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Aynı düşünürü göre devletin sürekliliğı, güvelliğı ve genişliğı ancak bu şekilde sağlanabilirdi.

Devlet örgütlenmesinde bireyin belirliğini ve bireyin devlet karşısında kendisini ifade etme olanağına kavuşmasını, 17. Yüzyılın sonlarında ortaya çıkan Aydınlanma Çağına kadar götürmek mümkündür. Aydınlanma dönemi düşünürlerinden Locke, devletin otoritesinin sınırsız olmayacağını savunmuş ve devletin yaşam, özgürlük ve mülkiyet gibi temel hakların koruması gerektiğini ifade etmiştir. Yine aynı dönemde yaşamış olan Rousseau ise hükümdarın gücünün Tanrıdan, değil toplumun iradesinden kaynaklandığını ileri sürmüştür. Onun için asıl olan ulus ve ulusun iradesiydi. Yine Fransız düşünürlerinden Montesquieu ise güçler ayrılığı kavramını ortaya atarak, hükümdarın yürütme gücünü, halk tarafından seçilmiş olan parlamentonun yasama gücünü elinde bulundurmasını ve yargının da bağımsız kalması gerektiğini vurgulamıştır. Montesquieu bu görüşleriyle anayasal monarşiyi gündeme getirmiştir.

Bu yaklaşımlar Avrupa’da 19. Yüzyıla damgasını vuran liberal devlet anlayışının doğmasına yol açmıştır. Bu düşüncelerin de etkisiyle gerçekleşen Fransız devrimi ve bu devrimi izleyen Avrupa’daki diğer devrimler (1830 ve 1848 Devrimleri) sonunda Avrupa’da önce liberal devlet anlayışı ve ardından da buna tepki olarak sosyalist devlet anlayışı ortaya çıkmıştır. Burjuva egemenliğı ve işçi sınıfı diktatörlüğüne dayanan bu devlet tipleri, Birinci ve İkinci Dünya Savaşı sonrasında da 20. Yüzyılda varlıklarını devam ettirmişlerdir. Yine II. Dünya

Savaşı sonunda liberal devlet anlayışında da değişiklik meydana gelmiştir. Buna göre devlet, yalnızca toplumu yönetmekle ve uluslararası ilişkilerde temsil etmekle kalmayıp, aynı zamanda insanların refah düzeyini artırıcı bir rol de üstlenmeliydi.

Devletçilik kavramına gelince; devletçilik geniş anlamda devletin ekonomiye yapmış olduğu bütün müdahalelerdir. Dar anlamda devletçilik ise devletin piyasa mal ve hizmetlerini doğrudan üretmesi anlamı taşımaktadır. Yine “etatizm”; ekonomik yaşamın asıl olarak devlet eliyle yürütülmesi” şeklindeki kısa tanımlara da rastlanmaktadır. Çok kesin çizgileri olan bir ekonomik politika niteliği taşıyan açıklamalar da vardır. Buna göre devletçilik, serbest piyasa ekonomisini ve özel teşebbüs hürriyetlerini benimsemeyen fikirlerden oluşturulmuş bir sentezdir. Batı’da 19. Yüzyıldan itibaren gündeme gelen devletçilik pek çok düşünür tarafından ele alınmış ve tartışılmıştır. Bu tartışmalar sonunda devletin ekonomik alana yapmış olduğu müdahalelerin devletçilik olarak değerlendirilmesi görüşü ağırlık kazanmıştır.

Türkiye’nin Ekonomik Durumu ve Devletçilik

Türkiye’de 1923’ten itibaren izlenen liberal ağırlık ekonomik politika bazı olumlu adımların atılmasına karşın kalkınmayı yeterince gerçekleştirememiştir. Devlet desteği ile özel teşebbüsçülüğün yapıldığı bu dönemde özel kesimin ekonomiyi kalkındırma yükünü taşıyamayacağı anlaşılmıştır. Bu dönemde hükümetin politikası, kendi yatırımlarının, başta demiryolu olmak üzere sosyal sabit sermaye ve nakliyat alanlarına sınırlandırarak özel girişimleri canlandırmak olmuştur. 1925 yılında aşarın kaldırılmasıyla tarım desteklenmiş oldu. 1927 yılındaki Teşvik-i Sanayi Kanunuyla yeni işletmelerin açılması kolaylaştırılmıştır. Ticari ve Sanayi girişimlerini desteklemek amacıyla İş Bankası kurulmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında hükümetin ekonomideki genel hedefi, Türkiye’de insan yaşamının maddi koşullarını sürekli olarak iyileştirmek ve iyileştirmelerden nüfusun daha geniş bölümlerinin yararlanmasını sağlamaktır. Diğer hedefler ise sanayileşmeyi hızlandırmak, tarımsal üretimin artmasını sağlamak, ulaşımı geliştirmek ve bankacılık sistemini modernleştirmektir.

Ancak tüm bu hedeflere ulaşmak 1929 yılında dünyada ekonomik krizin başlamasıyla olanaksız hale gelmiş ve Türk ekonomisi de bu krizin etkisi altına girmiştir. 1929 krizi Türkiye’nin önemli ürünlerinden olan buğday fiyatlarının hızla düşmesine yol açmış ve ekonomik bunalımın tarım sektörüne sıçramasına neden olmuştur. Ayrıca krizin etkisiyle ticaret dengelerinde bozulma, ithalat hacminde ani daralma ve hükümetin bütçe gelirlerinde büyük düşüş görülmüştür. 1930’lara gelindiğinde Türkiye’sinin ekonomik politikasını belirleyen iki önemli gelişme ortaya çıkmıştır. Birincisi ekonomi üzerinde olumsuz etki yapan 1929 Dünya ekonomik krizidir. Diğeri ise olumlu sonuçlar doğuran 1929 yılında Lozan’daki sınırlamaların kalkmasıdır. 1929 yılına kadar Lozan Barışının getirdiği sınırlamalar ve bu yüzden gümrük duvarlarının hala düşük kalması yüzünden yerli sanayinin korunması mümkün olamamıştır. Gümrük vergilerinin yüksek olmaması, cumhuriyetin ilk yıllarında sanayileşmenin hızını kesmiş ve yerli ürünlerin yabancı mallarla rekabet edememesine yol açmıştır. Sermaye birikiminin yetersizliği ve yerli sermayedarın yok denecek kadar cılız ve güçsüz olması, devletin

ekonomiye müdahalesini kaçınılmaz kılmıştır. Bu sebeple 1929 yılında sınırlamaların kalkmasından sonra devlet, yerli sanayinin korunması ve geliştirilmesi işini bizzat kendi üzerine alma yolunu seçmiştir.

Diğer taraftan, 1929 Dünya Ekonomik krizinin yol açtığı ağır bunalım, Vasıflı işçi ve teknik eleman yetersizliğinin yanı sıra müteşebbisin de yetersiz olması gibi gelişmeler sonucu Türkiye’de devletçilik uygulamasına geçiş hız kazanmıştır.

Kısacası iç ve dış ekonomik ve siyasal gelişmelerin etkisi, cumhuriyetin ilk yıllarında ortaya çıkan hayal kırıklığı, Sovyet deneyinin yarattığı heyecan ve bağımsızlıktan taviz vermeden kalkınmanın zorunluluğu Genç Türkiye Cumhuriyetini devletçilik uygulamasına yöneltmiştir. Sonuçta Mayıs 1931’de toplanan CHP’nin Üçüncü Büyük Kurultayında devletçilik ilkesi parti programına alınmış ve tek parti döneminin özelliklerinden dolayı da bir devlet politikası haline gelmiştir.

c) Atatürk’ün Devletçilik Anlayışı:

Yeni Türk devletinin 1930’dan sonra izleyeceği ekonomik politikanın teorisi ve doğal olarak ön çalışmalarıyla nihai kararlar Mustafa Kemal Atatürk’e aittir. Ayrıca ekonomik politikanın belirlenmesinde ve uygulanmasında Mustafa Kemal Paşa - Başbakan İsmet Paşa - İktisat Vekili şeklinde hiyerarşik bir yapı bulunduğunu iddia etmek hiç de yanlış olmayacaktır.

Konuya Atatürk’ün ılımlı bir devletçilik uygulamasından yana olduğunu vurgulayarak başlamakta yarar vardır. Atatürk 1929 yılında yapmış olduğu konuşmada devletçilik ile ilgili olarak aynen şu ifadeleri kullanmıştır: *“Türkiye Cumhuriyetini idare edenlerin, demokrasi esasından ayrılmamakla beraber mutedil (ılımlı) devletçilik prensibine uygun yürümleri, bugün içinde bulunduğumuz hallere, şartlara ve mecburiyetlere uygun olur. Bizim takibini muvafık gördüğümüz mutedil devletçilik prensibi; bütün istihsal (üretim) ve tevzi (dağıtım) vasıtalarını fertlerden alarak, milleti büsbütün başka esaslar dahilinde tanzim etmek gayesini takip eden sosyalizm prensibine müstenit kolektivism yahut komünizm gibi hususi ve ferdi iktisadi teşebbüs ve faaliyete meydan bırakmayan bir sistem değildir.”*

Atatürk’ün bu sözlerinden hareketle 1930’dan sonra Türkiye’de devletçilik ile ilgili iki temel yaklaşım olduğu söylenebilir. Bunlardan birincisi devletçiliği ideolojik gerekçelerle açıklamayan ve onu toplumsal kalkınmada bir araç olarak gören pragmatik devletçilik anlayışıdır. İkinci görüş ise devletçiliği sosyalizm ve kapitalizme karşı alternatif bir sistem olarak geliştiren ideolojik devletçilik anlayışıdır.

Atatürk’ün devletçilik anlayışı pragmatiktir ve Türkiye’nin içinde bulunduğu koşullardan ortaya çıkmıştır. Atatürk bu konudaki düşüncesini şu sözlerle ifade etmiştir: *“ Türkiye’nin tatbik ettiği devletçilik sistemi, 19. Asırdan beri sosyalizm nazariyecilerinin ileri sürdükleri fikirlerden alınarak tercüme edilmiş bir sistem değildir. Bu, Türkiye’nin ihtiyaçlarından doğmuş, Türkiye’ye has bir sistemdir. Devletçiliğin bizce manası budur. Fertlerin hususi teşebbüslerini ve faaliyetlerini esas tutmak; fakat büyük bir milletin bütün ihtiyaçlarını ve birçok şeylerin yapılmadığını göz önünde tutarak, memleket iktisadiyatını devletin eline almak. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Türk vatanında asırlardan beri ferdi ve hususi*

teşebbüslerle yapılmamış olan şeyleri bir an evvel yapmak istedi ve kısa zamanda yapmağa muvaffak oldu. Bizim takip ettiğimiz bu yol, görüldüğü gibi liberalizmden başka yoldur”.

Atatürk bu ifadelerin 1936 yılında kullandığı göz önüne alınırsa, devletçilikle ilgili bu sözlerin hem temel ilkeleri ortaya koyma, hem de bir değerlendirme niteliği taşıdığı da ortaya çıkar. Çünkü 1936 yılına gelindiğinde artık devletçilik rayına oturmuş ve devlet müdahaleciliği ile kalkınmada ciddi bir noktaya ulaşılmıştı.

Atatürk devletçilik uygulamasını kalkınma için temel koşul olarak öne sürerken, demokrasi ilkesinden ve bireyin haklarından da vazgeçmemiştir. Nitekim, *“...Devletin bu husustaki faaliyet hududunu çizmek ve bu hususta dayanacağı kaideleri tespit etmek, diğer taraftan vatandaşın ferdi teşebbüs ve faaliyet hürriyetlerini tehdit etmemiş olmak, devleti idareye salahiyyatlar kılınanların düşünüp tayin etmesi lazım gelen meselelerdir. Prensip olarak, devlet ferdin yerine geçmemelidir. Fakat ferdin gelişmesi umumi şartları göz önünde bulundurulmalıdır. Bir de ferdin şahsi faaliyet, ekonomik ilerlemenin esas kaynağı olarak kalmalıdır. Fertlerin gelişmesine mani olmamak, onların her görüş noktasından olduğu gibi, bilhassa ekonomik sahadaki hürriyet ve teşebbüsleri önünde, devlet kendi faaliyetleriyle bir engel vücuda getirmemek, demokrasi prensibinin en mühim esasıdır”* şeklindeki sözler Atatürk’ün devletçiliği benimsemekle birlikte, demokrasinin temel ilkesi olan kişi haklarının da varlığını kabul ettiğini göstermektedir.

Atatürk tarafından önerilen ve ılımlı devletçilik diyebileceğimiz yaklaşım, doğrudan doğruya emperyalizmin müdahalesine karşı kurulmuş bir savunma sistemi olarak da görülebilir. Atatürk ulusal bağımsızlığın sağlam esaslara oturtulması için ekonomik açıdan tamamıyla bağımsız olmak gerektiğini görmüş ve bunun için de ulusal sanayiye yabancı rekabetinden korumak için devlet eliyle kalkınmayı önermiştir.

Atatürk’e göre devlet, özel teşebbüsün ilgilenmediği, başarılı olamadığı ve gücünün yetmediği alanlarla, toplum çıkarlarının ön planda olduğu alanlara müdahale edecektir. Bunun için devletin doğrudan kendisi yatırım yapacak, işletmeler kuracak ve para politikasını belirleyecekti. Bu yönüyle ılımlı bir çizgide olan Kemalist devletçilik özel teşebbüse ve özel mülkiyete karşı değildi.

Atatürk’ün devletçilik anlayışı Marksist anlamdaki devletin ekonomik faaliyetlerin tümünü organize etmesi anlamı taşımıyordu. Marksizm’de tüm üretim araçları devletin elinde toplanacak, her alanda devlet tekelleri olacak ve özel mülkiyet ile özel teşebbüs bulunmayacaktı. Oysa Kemalist devletçilik geri kalmış bir toplumda hızla kalkınmayı hedefleyen ve ülkeyi çağdaş sanayileşmiş ülkelere düzeyine çıkarmayı amaçlayan bir yaklaşımdı.

Atatürk’ün devletçilik anlayışı o yıllarda Batı’da sıkça görülen devlet kapitalizminden de farklıydı. Devlet kapitalizminde, devlet özel teşebbüs yararına ve onun çıkarları doğrultusunda ekonomiye müdahale eder ve burjuva sınıfı lehine düzenlemeler yapardı. Oysa Atatürk’ün devletçiliği, diğer ilkelerden özellikle de halkçılıktan bağımsız düşünülemezdi. Bu yönüyle halkçılıktaki “toplumsal düzeni emeğe ve hukuka dayatmak için yapılan uğraş”, devletçilik ilkesiyle son derece uyumlu idi. “Ayrıcalıksız, sınıfsız kaynaşmış bir kitleyiz” söylemi halkçılık ilkesinin bir hedefi iken, bu hedefe ulaşmanın yolu da

devletçilikten geçmekteydi. Ayrıcalıksız ve sınıfsız bir toplum yaratmak için her şeyden evvel adaletli bir ekonomik düzen kurmak ve toplumun refah düzeyini yükseltmek gerekli idi. Bu konudaki en ciddi çalışmalar da 1930 yılından sonra uygulamaya konan devletçi ekonomik model sayesinde gerçekleşmiştir.

Yukarıda belirtildiği gibi Atatürk'ün temel ilkelerinden olan devletçiliğin 1931 yılında CHP'nin programın girmesiyle birlikte Türkiye'nin ekonomik politikasının yönü de değişmiştir. 1931 yılından sonra pek çok kesimde önemli atılımlar gerçekleştirilmiştir. Devletçilik ilkesinin uygulamaya geçmesinin en çarpıcı örneği kuşkusuz planlı ekonomiye geçilmesidir. 1932 yılında hazırlanmaya başlanan Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı 1934 yılında yürürlüğe girmiştir. İlk sanayileşme planı olarak ele alabileceğimiz Birinci Beş Yıllık Sanayi Planının hedeflerini şöyle sıralayabiliriz: Yerli hammadde kullanmak; tüketim araçlarının üretimine öncelik vermek; yeni fabrikaların yapımında bölgesel dağıtıma dikkat etmek.

Birinci Beş Yıllık Planda kimya, sanayi, toprak sanayi, demir sanayi, kağıt ve selüloz sanayi, kükürt sanayi, süngercilik, pamuk ve mensucat sanayi ve kendir sanayiine öncelik verilmiştir. Öncelik verilen yatırımlara dikkat edildiğinde, ham maddesi ülke içinde bulunan alanlara ağırlık verildiği görülür. Amaç dışarıya döviz çıkarılmasını önleyecek bir tarzda sanayileşmeye hız verilmesini sağlamaktır. Gerçekten de planlı ekonomiye geçilmesinin de etkisiyle hızlı bir sanayileşme dönemine girilmiştir. Atatürk dönemindeki devletçi uygulamalar sayesinde Türkiye, dünyanın en hızlı kalkınan ülkelerinden biri haline gelmiştir. Sanayileşmenin yanı sıra tarım alanında önemli teknolojik hamleler yapılmış, para kredi işleri belli bir düzene sokulmuştur.

Devletçilik ilkesi sonraki yıllarda üzerinde en fazla tartışılan ilkelere biri olmuştur. Özellikle 1950 yılından sonra dünyada ağırlığını hissettirmeye başlayan liberal görüşlerin de etkisiyle, devletçilik ilkesinin aksine uygulamalara girilmiştir. Bununla birlikte Atatürk döneminde temelleri atılan, teorik ve pratik alt yapısı oluşturulan devletçi model, uzun yıllar Türkiye'nin kalkınmasında önemli rol oynamıştır. 1980'lerden sonra yine dünyadaki gelişmelere paralel olarak devlet müdahaleciliği de gözden düşmüştür. Ancak Türkiye'nin bölgeleri arasındaki kalkınma ve sanayileşme farklarının bulunması, ulusal ekonomimin korunması, Türkiye'nin geleceğini yakından ilgilendiren doğal kaynakların kullanılması gibi nedenlerle devletçiliğin ve devletin zaman zaman ekonomiye müdahalelerde bulunması vazgeçilmez bir ekonomik politika tercihi olarak varlığını koruyacaktır.

İNKILÂPÇILIK

İnkılâp, kelime anlamı ile değişme, bir halden başka bir hale dönmeyi ifade eder. Arapça kökenli bir kelime olan İnkılâp, kalb, münkalıb kelimeleri ile aynı kökten gelmektedir. Dilimizde İnkılâp ve devrim kelimeleri eşanlamlı olarak kullanılmaktadır.

İnkılâp ve devrim kelimeleri Fransızca karşılığı Révolution, İngilizce karşılığı Revolution kelimelerinin karşılığı olarak Türkçe'ye çevrilmiştir. Révolution kelimesinin aslı olan "revoluere" başlangıçta tamamen somut bir manada kullanılmaktadır. (Sirtüstü düşmek, devrilmek, yuvarlanmak) Bu kelimeye ilk defa

Dante Alighieri'nin 1306-1308 yılları arasında yazmış olduğu "Convivio" (Şölen) başlıklı eserinde rastlıyoruz. Bu eserde "rivoluzione" ifadesi yıldızların seyir ve hareketleri anlamına gelmektedir.

17.nci yüzyılda Hobbes ve Chlarendon gibi yazarlar, bu terimi önceden görülmemeyen, insan iradesi dışında bir olay, bir değişme anlamında kullanıyorlar. Bu anlamda inkılâp tamamen objektif bir mana taşımaktadır. Fransız inkılâbı ile ilk defa fikrî ve sübjektif bir anlam kazanıyor. Ancak, bu sübjektif anlamı kazandıktan sonradır ki inkılâpta insan iradesinin tesiri ön plana çıkmış oluyor. Artık inkılâp, insanın seyirci kalacağı bir değişiklik olmaktan çıkıyor, doğrudan doğruya istenilerek ve uğraşarak başarılabilen siyasi ve sosyal değişiklikler anlamında kullanılıyor.

Kavram kargaşasını önlemek ve kavramlara açıklık getirmek için, inkılâp kavramı ile ilgili benzer kavramları karşılaştırmak gerekecektir.

İnkılâp, evrim veya tekamül (évolution) ve ıslahattan (reform) farklıdır. Evrim genel anlamda tedrici bir gelişmeyi, değişikliği ifade eder. Yani yavaş yavaş açılma ve şekil alma anlamını ifade eder. Örneğin insan soyunun gelişmesi, tabiat olayları evrim deyiimi ile ifade edilir. İslahat veya yeni deyimle reform, temelde var olan şeylerin zaman şartlarına göre ayarlanmasıdır. Toplum ihtiyaçlarına göre hukuk düzenine uygun olarak yapılır.

İnkılâp ve devrim kelimeleri çok defa ihtilâl kelimesi ile karıştırılmaktadır. Fransız inkılâbına Fransız ihtilâli de denilmektedir. Oysa inkılâp ve ihtilâl aynı şeyi ifade etmemektedir. İhtilâl inkılâbın bir evresini, mevcut otoriteye karşı gelmeyi, zora başvurmayı yani şiddete dayalı kısmını ifade etmektedir.

İnkılâbın bir evresini teşkil eden ihtilâl, isyan, baş kaldırma ve ayaklanmadan farklıdır. Fransızca bu kelimelerin karşılığı, révolte, rébeillon, insurrection ve soulèvement'dir. Bu kelimeler arasında anlam bakımından az da olsa farklar vardır. Révolte Türkçe karşılığı isyandır. İsyân, kanunlara ve emirlere karşı gelmeyi, meşru otoriteyi cebir yoluyla değiştirmeyi amaçlar. İsyân, teşkilatlı bir grubun mevcut politik ve sosyal düzeni ani olarak değiştirmek amacıyla başvurduğu şiddet hareketidir.

İsyanda devlet kuvvetlerine karşı gelme söz konusudur. İsyân hareketi çok sürmez, devamlı değildir. İnkılâp ve onun bir evresi olan ihtilâl, bir fikrin şahlanmasıdır. Fikri tarih tecrübesinden hız almaktadır. İsyân ise şahsi tecrübeden fikre giden harekettir. Belki bir ihtilâlin başlangıcı olabilir, plana ve akla dayanmaz.

İnkılâp hareketleri genel olarak üç aşamada gerçekleşir.

1- Fikri aşama, aydınların, yazarların, filozofların fikirlerinin toplum bilincinde kavranması aşamasıdır.

2- Fikri aşama sonrası gelen aksiyon safhasıdır. Yani değişiklik fikirlerinin halka mal olması sonrası mevcut sistemin geniş bir halk hareketi ile yıkılmasıdır. Başka bir ifade ile ihtilâl safhasıdır.

3- Yıkılan ve bozulan düzenin yerine halka beklentilerine cevap verebilecek yeni bir sistemin kurulmasıdır. Yani inkılâbın gerçekleşmesidir. Burada önemli olan inkılâbın getirmiş olduğu değer yargılarının toplum vicdanında yer etmesi gerekir. Aksi takdirde inkılâbın yaşaması mümkün değildir.

Atatürk ve İnkılâpçılık

Atatürk'ün benim en büyük eserim dediği Türkiye Cumhuriyeti bağımsızlık savaşı ve onu tamamlayan Türk inkılâbının temel ilkeleri üzerine kuruldu. Bu, 1919-1938 yılları arasındaki bir tarihin oluşumudur. Osmanlı İmparatorluğunun enkazı içinden yeni bir Türk devletinin kuruluşunu Atatürk, "*Yeni Türkiye'nin eski Türkiye ile hiçbir ilgisi yoktur. Osmanlı Devleti tarihe karışmıştır. Şimdi Yeni Türkiye doğmuştur.*" sözleriyle açık bir şekilde tanımlamaktadır. İşte bu büyük olay Türk inkılâbı idi.

Türk inkılâbı zor şartlar altında başlamış ve başarıya ulaşmasında üç büyük engeli aşmak zorunda kalmıştır. Birincisi; Türkiye'yi işgal eden güç emperyalist güçlerden ülkeyi kurtarmak gerekiyordu. İkincisi; fonksiyonunu yitirmiş olan kurumları yıkmak ve bunların yerine çağdaş dünya ihtiyaçlarını karşılayacak yeni kurumlar getirmek. İşte Türk inkılâbı bu güçlüklerin aşılması sonucunda kurulmuştur.

Türk inkılâbı, siyasi toplumun temelini ümmet esasından millet esasına çevirmiş, aynı zamanda da siyasi iktidar olarak, kişisel egemenliğe son vererek millet egemenliğini ilan etmiş, hem dine bağlı (teokratik) devlet yapısının üzerine laik devlet yapısını geçirmiş, hem modernleşme ile gelenekçilik arasında bocalamakta olan bir toplumu bu ikilikten kurtararak Türkiye'nin yüzünü geri dönülmez bir şekilde batı medeniyetine döndürmüştür. Bütün bunlar, yirmi yıldan kısa bir süre içinde olmuştur.

Çok köklü bu değişimleri kısa zamanda gerçekleştiren Türk inkılâbı, daima millî egemenliği temsil eden bir meclisin kararlarına dayanılarak yürütmeye çalışmıştır. Hukuki şekillere uyma ve hukukun üstünlüğüne önem verme, Türk inkılâbını, sokağın, şiddetin, kanlı ayaklanmaların hakim olduğu ihtilallerden ayıran bir özelliğidir.

Atatürk'ün önderliğinde Türkiye'de çağdaşlaşma atılımlarının gerçekleştirildiği dönemde, Avrupa'nın bir çok ülkesinde tarihin en koyu totaliter diktatörlükleri hüküm sürüyordu. Atatürk, totaliter ideolojilerin temelden yanlış olduğunu görmüştür.

Atatürk yukarıda saymaya çalıştığımız bu köklü değişimleri 5 Kasım 1925 tarihli bir konuşmasında şöyle ifade etmişti: "*Türk inkılâbı nedir? Bu inkılâp, kelimesinin ilk anda işaret ettiği ihtilâl manasından başka, ondan daha geniş bir değişikliği ifade etmektedir. Bu günkü devletimizin şekli, asırlardan beri gelen eski şekilleri ortadan kaldıran, en gelişmiş tarz olmuştur.*"

"Millet, uluslararası genel mücadele sahasında hayat sebebi ve kuvvet sebebi olacak ilim ve vasıtanın ancak çağdaş medeniyette bulunabileceğini, bir değişmez gerçek olarak prensip saymıştır.

Netice olarak millet saydığımız değişiklik ve inkılâpların ancak, dünyevi ihtiyaçlardan mülhem ve ihtiyacın değişme ve gelişmeyle mütemadiyen değişme ve gelişmesi esas olan dünyevi zihniyeti hayatı boyunca devam edecek bir idare saymıştır.

Büyük milletimizin hayatının seyrinde vücuda getirdiği bu değişiklikler herhangi bir ihtilâlden çok fazla, çok yüksek olan en muazzam inkılâplardandır."

Atatürk bir başka konuşmasında ise "*...inkılâp varolan müesseseleri zorla değiştirmektir. Türk milletini son asırlarda geri bırakmış olan müesseseleri yıkarak, yerlerine milletin en yüksek medeni gereklerine göre ilerlemesini sağlayacak yeni müesseseleri koymuş olmaktadır*" der.

Atatürk'ün, yukarıdaki sözlerinden de anlaşılacağı gibi, Ona göre inkılâp her hal ve şart için de ilerlilik, yenileşme ve bir çağdaşlaşmaktır. Çağın gerisinde kalmış müesseseleri ortadan kaldırmaktır. Bunları yaparken de ilhamı millettten almış ve çağdaş temellere dayandırmıştır. Nitekim başka bir konuşmasında da "*Ben şimdiye kadar millet ve memleket hayrına ne gibi hamleler, inkılâplar*

yapmış isem hep, halkıma temas ederek, onların ahlaka ve muhabbetlerinden gösterdikleri samimiyetten kuvvet, ilham alarak yaptım” demektedir.

Görüldüğü gibi Atatürk, yaptığı inkılâpların ilhamını daima milletten almıştır. Ayrıca ona göre hakiki inkılâpçılar halkının vicdanlarındaki gerçek eğilimlere nüfuz etmesini bilenlerdir. Taklitçiliğin de karşısında olan Atatürk, hiçbir millet başka bir milleti taklit edemez ve etmemelidir, aksi takdirde; bunun sonucu o millet için hüsrân olur demektedir. Bir millet için iyi olan bir icraat bir başka millet için felâket olabilir. Çünkü sosyal bünyeler arasında daima fark vardır. İşte onun içindir ki, Atatürk Türk milletine yol gösterirken, dünyanın her türlü ilminden, keşiflerinden ve ilerlemelerinden yararlanalım, lakin unutmayalım ki asıl temeli kendi içimizden çıkarmak zorundayız demektedir.

Atatürk'ün İnkılâpçılıktaki temel hedeflerinden biri de insanların düşünce yapılarını değiştirmek olmuştur. Zira eskiyi yıkarak yerine milletin en yüksek uygarlık gereklilerine göre ilerlemesini sağlamak yeni kurumları yaşatacak yeni bir insan da gerekiyordu. Bunun içindir ki Atatürk, en hakiki mürşidin ilim olduğunu düşüncelerde yerleştirmeye çalışmıştır.

Atatürk inkılâplarındaki başarısında milletle bütünleşmesi yanında rol oynayan başka bir faktörde onun inkılâpları gerçekleştirirken kullanmış olduğu kendine özgü metotlarıdır. Her şeyden önce Atatürk, inkılâpları gerçekleştirirken doktrinci olmayan, faydacı bir yol izlemiştir. Devletçilik anlayışı buna en açık örnektir. Bilindiği gibi Devletçilik politikası dünyadaki mevcut sistemlerden birinin kopyası değil, Türkiye'nin şartlarından çıkmış Türkiye'ye özgü bir uygulamadır.

Atatürk inkılâplarının diğer bir özelliği de zor ile değil ikna yoluyla gerçekleştirmiş olmasıdır. Mesela şapka inkılâbı esnasında Atatürk başında şapka ile Kastamonu'ya geziye çıkmış, halka fes yerine şapka giyilmesinin lüzum ve faydalarını anlatmıştı. Şapka kanunu ancak bu geziden üç ay sonra, halkın çoğunluğu ikna edildikten sonra çıkarılmıştır.

Atatürk'ün inkılâplarının üçüncü bir özelliği de deneme-yanılma yoluyla doğruyu bulma yöntemini uygulamış olmasıdır. Nitekim dil inkılâbında 1933 yıllarında önceki uygulamalarından farklı olarak daha ılımlı bir yol izlemiştir.

BÜTÜNLEYİCİ İLKELER

Yukarıda ele alınan ve izahı yapılan Atatürk ilkeleri, Türk İnkılâbının içinden doğmuş, gerek anlamları ve gerekse amaçları bakımından birbirleriyle ilişkili ve birbirlerini tamamlayan Atatürk inkılaplarına temel teşkil eden fikir ve düşüncelerdir.

Bununla beraber, bu ilkeleri destekleyen, besleyen ve onlara uygulanma yolunu açan ve Atatürkçü düşünce sisteminin temel özellikleri olan ilkeler de vardır ki genellikle bunlara Bütünleyici İlkeler adı verilir.

a) Tam Bağımsızlık

Tam bağımsızlık, Atatürk'ün ve Atatürkçülüğün en önemli esaslarından biridir. Zira Milli mücadele adını verdiğimiz büyük savaşım her şeyden önce bu ilkenin gerçekleşmesi için yapılmış ve sonunda başarıya ulaşılmıştır. Çünkü esas olan, bağımsızlığına kastedilen Türk milletinin varlığını sürdürüp sürdürememe sorunudur. Bu nedenle milli mücadelenin parolası “*ya istiklal ya ölüm*” olmuştur.

Atatürk'ün ve Kurtuluş Savaşının amacı, sadece düşmanı Türk topraklarından atmak değil tam bağımsızlığı sağlamaktır. Atatürk'te ve onun oluşturduğu

düşünce sisteminde devletin bağımsızlığı, her yönden tam bağımsız olmayı öngörmektedir. Nitekim Atatürk; *"...Tam bağımsızlık, bizim bu gün üzerimize aldığımız vazifenin asıl ruhudur... Biz, yaşamak isteyen, onur ve şerefi ile yaşamak isteyen bir milletiz...Bilgin, cahil istinasız bütün millet, belki içinde buldukları güçlükleri tamamen anlamaksızın, bu gün yalnız bir nokta etrafında toplanmış ve kanını sonuna kadar akıtmaya karar vermiştir. O nokta, tam bağımsızlığımızın sağlanması ve devam ettirilmesidir. Tam bağımsızlık denildiği zaman, elbette siyasi, mali, ekonomik, adli, askeri, kültürel vs. her hususta tam bağımsızlık ve tam serbestlik demektir. Bu saydıklarımın herhangi birinde bağımsızlıktan yoksunluk, millet ve memleketin gerçek manası ile bütün bağımsızlığından yoksunluğu demektir.."* ifadeleriyle tam bağımsızlığı açıklamış ve bunun hangi koşulların sağlanması ile gerçekleştirilebileceğini belirtmiştir.

Özellikle Cumhuriyetin ilk on yılında sosyal, ekonomi, adli ve kültürel alanlarda yapılan düzenlemelere bakılırsa, Atatürk'ün düşüncelerini uygulama alanına soktuğu ve bu alanlarda bağımsızlığı sağlamaya çalıştığı ve bunu da başardığı görülecektir.

Atatürk'ün tam bağımsızlık anlayışı, milletin varlığı ve hukuku için bütün kuvveti ile bizzat kendisinin meşgul olmasını öngörür ki, *" Bir millet, varlığı ve hakları için bütün kuvvetiyle, bütün maddi ve fikri kuvvetleriyle ilgili olmazsa, bir millet kendi varlığını ve bağımsızlığını sağlamazsa, şunun bunun oyuncağı olmaktan kurtulamaz"* sözleriyle ifadesini bulan bu yaklaşım, Atatürk'ün milli egemenlik anlayışıyla da yakından ilgilidir.

Tam bağımsızlık, devletin gelişmesini sağlayan önlemlerle birlikte, gelişmeyi olumsuz yönde etkileyen veya engelleyen faktörlerin ortadan kaldırılması, serbest olarak yapılabilmesi için gereklidir. Nitekim Mustafa Kemal, büyük zaferin ikinci yıldönümünde, ekonomik alanda zaferler elde etmedikçe, bağımsızlığımızı koruyamayacağımızı, ana davanın ekonomik alandaki başarı ve bağımsızlıkta düğümlendiğini şöyle belirtmektedir:

"Ulusumuz, burada kazanıp katladığımız zaferden daha önemli bir ödev peşindedir. O ödevin yerine gelmesi, o zaferinde kazanılması ulusumuzun ekonomi alanındaki başarılarıyla sağlanmış olacaktı...Hiçbir uygar devlet yoktur ki, ordusundan ve donanmasından önce ekonomisini düşünmüş ve düzeltmiş olmasın. Yurdun ve bağımsızlığın korunması için, varlığı baş koşul olan bütün gereçler ve araçlar ekonomi alanındaki gelişmeler ve olanaklar aracılığı ile oluşur, olgunlaşır..." bu düşünceler aynı zamanda ve haklı olarak tam bağımsızlığın gerçekleşmesini; ekonomik bağımsızlığa ve ekonomik güce bağlamaktadır.

Milli sınırlarımız içerisinde, milli egemenliğe dayalı, bağımsız bir devlet olarak varlığımızı sürdürmek, bu temel prensipler uğrunda her türlü fedakarlığı, her an yapmaya hazır olmak Atatürkçülüğün özünü ve amacını oluşturmaktadır.

Atatürk önderliğinde verilen tam bağımsızlık mücadelesinin emperyalizm kiskacında bulunan diğer toplumlara da örnek olma gibi bir hayli iddialı bir yönü de vardır. Atatürk, daha 7 Temmuz 1922 de bu konuda şöyle der:

"Türkiye'nin bu günkü mücadelesi yalnız kendi nam ve hesabına olsaydı, belki daha kısa, belki daha az kanlı olur ve daha çabuk bitebilirdi. Türkiye büyük ve

önemli bir çaba harcıyor. Çünkü savunduğu dava bütün mazlum milletlerin, bütün doğunun davasıdır. Ve bunu sona erdirinceye kadar Türkiye, kendisi ile birlikte olan doğu milletlerinin beraber yürüyeceğinden emindir. Türkiye şimdiye kadar mevcut tarih kitaplarının gereklerini değil, tarihin hakiki gereklerini takip edecektir”

Bir başka konuşmasında da Atatürk, “Bu gün günün ağardığını nasıl görüyorsam uzaktan bütün mazlum milletlerinde uyanışını öyle görüyorum. Bağımsızlık ve hürriyetlerine kavuşacak olan, çok kardeş millet vardır. Onların yeniden doğuşu, şüphesiz ki, terakkiye ve refaha yönelmiş olacaktır. Bu milletler, bütün güçlülere ve engellere rağmen muzaffer olacaklar ve kendilerini bekleyen geleceğe ulaşacaklardır. Emperyalizm yeryüzünden yok olacak ve milletler arasında hiç bir renk, din ve ırk farkı gözetmeden yeni bir ahenk ve işbirliği çağı egemen olacaktır.” Diyerek, mazlum milletler olarak tanımladığı, emperyalist politikalardan muzdarip ülkelere seslenip onların tam bağımsızlık hareketlerinin başarılı olacağı inancını açıklar.

b) Milli Egemenlik

Milli egemenlik, yani milleti bizzat kendi mukadderatına hakim kılmak esası, Atatürk’ün ve Atatürkçülüğün tam bağımsızlıkla iç içe geçmiş ikinci büyük ilkesidir.

Egemenlik, millet denilen varlığın, toplumun genel iradesidir. Bu irade, üstün iktidar ve güç olarak millete aittir. Egemenliğin kaynağı, ilahi iradeye değil, milli iradeye dayanmaktadır.

Millet iradesi, ferdi iradelerin bir araya gelmesinden, kaynaşmasından ve sentezinden meydana gelmiştir. Milli egemenlik teorisinde millet, kendisini oluşturan fertlerden ayrı ve onların üstünde bir kişiliğe, iradeye sahiptir ve egemenlik, bu kolektif kişiliğe, millet iradesine ait bir haktır.

Bu ilkeye göre, egemenlik kayıtsız şartsız milletindir; hiçbir mana, hiçbir şekil ve hiçbir surette ortaklık kabul etmez. Bu iradenin, bütün millet fertlerinin arzularının birleşmesinden ibaret olması sebebiyledir ki, toplum içinde her kuvvet, bu iradede doğar, ancak bu iradeye uymak suretiyle yaşayabilir. “*Toplumda en yüksek hürriyetin, en yüksek eşitlik ve adaletin devamlı şekilde sağlanması ve korunması, ancak tam anlamıyla milli egemenliğin kurulmuş olmasına bağlıdır. Bu nedenle hürriyetin de, eşitliğin de, adaletin de dayanak noktası milli egemenliktir*”. Kurtuluş savaşı da bu görüşlerin ışığı altında milletin, egemenliğini kendi eline almasıyla başlamış, bu irade gücüyle başarıya ulaşmıştır.

Atatürk, millet egemenliği ilkesini, yerine ve zamanına göre, hem Türk devletini parçalamak ve milletimizi köleleştirmek isteyen dış düşmanlara karşı güçlü bir silah olarak değerlendirmiş, hem de düşman işgalindeki bir şehirde, önce mücadele azmi ve imkanını yitiren, giderek düşman iradesine boyun eğen, istilacıların oyuncağı haline düşen, Anadolu’daki milliyetçi liderleri ölüme mahkum ettiren, düşmanla yapılan ve yapılacak müzakerelerde gerekli direnişi gösteremediği ve gösteremeyeceği meydana çıkan padişaha ve hükümetine karşı kullanmıştır.

Nitekim kurtuluşu “*manda*”da arayanlar karşısında Mustafa Kemal Atatürk, bunları çürük ve esassız bularak, “...*bu vaziyet karşısında bir tek karar vardı. O da milli hakimiyete dayanan, kayıtsız şartsız yeni bir Türk Devleti kurmak!. İşte daha İstanbul’dan çıkmadan evvel düşündüğümüz ve Samsun’da Anadolu topraklarına ayak basar basmaz tatbikatına başladığımız karar, bu karar olmuştur.*” Diyecektir.

Milli irade, milli egemenlik gibi kavramlar, siyasi hayatımıza Milli Mücadele ile birlikte daha bir etkinlik kazanmıştır. Bu gelişmede, Amasya Genelgesi, Erzurum ve Sivas kongreleri, TBMM’nin açılması ve millet egemenliği kavramının kabullenilmesi ve yürürlüğe sokulması dönüm noktalarıdır.

Atatürk’e göre:“...*Bir milletin egemenliğini anlayabilmesi ve onu güvenle koruyabilmesi, bir takım özel niteliklere ve üstün öğrenim ve eğitime sahip olmasına bağlıdır. Bir milletin siyasi eğitiminde, sosyal eğitiminde, vatan sevgisinde noksan varsa, öyle bir millet egemenliğini gerektiği derecede kuvvetle elinde tutamaz.*”

c) Çağdaşlaşma

Çağdaşlaşma, “*tarih boyunca gelişmiş kurumların insanın bilgisindeki görülmemiş artışı yansıtan ve hızla değişen işlevlere uyarlanması süreci*”, veya siyasal bilimler açısından “*sanayileşmeye eşlik eden siyasal ve toplumsal değişiklikler*”olarak tanımlanabildiği gibi, secularism-dünyevileşme-olarak ele alıp yaklaşanlar da vardır...

Ancak çağdaşlaşma ile eş anlamlı kabul ettiğimiz modernleşmenin sosyolojik bir olgu olduğu dikkate alınır, çağdaşlaşmayı “*bir cemiyetin mevcut nizamını, yani içtimai, maddi ve manevi medeniyetini bir tipten başka bir tipe çeviren bir süreç*” ve kültür değişimi kavramı olarak ele almak daha doğru olacaktır.

Atatürk, uygarlığı bir milletin devlet hayatında, fikir hayatında ve ekonomik hayatta gösterdiği ilerlemenin bileşkesi olarak tanımlamaktadır ve şöyle demektedir.

“*Milletimizin hedefi, bütün dünyada tam anlamı ile medeni bir sosyal toplum olmaktır...dünyada her kavmin varlığı, kıymeti, hürriyet ve bağımsızlık hakkı, sahip olduğu ve yapacağı medeni eserlerle uyumludur...Medeniyet yolunda yürümek ve başarılı olmak, hayatın şartıdır...*”

Atatürk ilke ve inkılapları, Türk çağdaşlaşma hareketinin en önemli unsurunu, bir diğer ifade ile bu hamlenin itici gücünü oluşturmaktadır. Nitekim Atatürk bu konuda “*Yaptığımız ve yapmakta olduğumuz inkılapların amacı, Türkiye Cumhuriyeti halkını her bakımdan uygar bir toplum haline getirmektir*” demektedir.

Ayrıca Atatürk, “*Türkiye Cumhuriyetinin payidar olması için çağdaş medeniyetin bir ortağı, bir parçası haline gelmek bin bir fedakarlıkla sağlanan bağımsızlığın muhafazası için şarttır*” diyerek, milli bağımsızlığın elde edildikten sonra ancak çağdaşlaşarak korunabileceğini ifade etmektedir.

İşte bu çerçevede Milli Mücadeleden sonra Türkiye’yi kalkındırmak, Türk milletinin hakkı olan uygar düzeye ulaştırmak, genç Cumhuriyetin “*var olma savaşı*”nda en hayati konuyu teşkil ediyordu.

Atatürk önderliğinde başlatılan Türk çağdaşlaşması, herhangi bir dış baskıdan kaynaklanmadığı gibi, tam aksine “batıya rağmen batılasmak” şeklinde vücut bulmuştur. Türk çağdaşlaşması, tarihin derinliklerinden inen tecrübelerin ve Türk toplumunun beklentileri ve ülkenin ihtiyaçları ışığında şekillenmiştir. Zira Türk milleti tarihin çok eski devirlerinden itibaren büyük uygarlıklar kurmuş insanlığa büyük hizmetler yapmasına rağmen, son asırlarda siyasi ve toplumsal etkenler, engeller nedeniyle batıdan geri kalmıştı.

Türk çağdaşlaşma atılımıyla Türk'ün uygar niteliği tekrar harekete geçiriliyordu. Nitekim ulu önder onuncu yıl söylevinde; “Asla şüphem yoktur ki, Türklüğün unutulmuş uygar vasfı ve büyük uygar kabiliyeti bundan sonraki gelişmesiyle geleceğin yüksek uygarlık ufkunda yeni bir güneş gibi doğacaktır.” derken çağdaşlaşma hamlesinin milli yönünü, bütün açıklığı ve inancıyla dile getiriyordu.

Yine Atatürk, “Türkiye Cumhuriyeti halkı; fikriyle, zihniyetiyle medeni olduğunu ispat etmek ve göstermek mecburiyetindedir. Medeniyim diyen Türkiye Cumhuriyeti halkı aile hayatıyla, yaşayış şekliyle medeni olduğunu göstermek mecburiyetindedir. Sonuç olarak medeniyim diyen Türkiye'nin, hakikaten medeni olan halkı baştan aşağıya dış görünüşüyle bile medeni ve olgun insanlar olduğunu fiilen göstermeye mecburdur” sözleriyle düşünce, kültür ve toplumsal alanlardaki çağdaşlaşma gereğine işaret etmektedir.

Atatürkçü çağdaşlaşmanın temelinde devlet olarak tam bağımsızlık, millet olarak egemenlik, birey olarak hak ve hürriyetler söz konusudur. Ancak bu nitelikte ve bu ortam içerisinde çağdaşlaşma bir değer ifade eder. Bağımsızlıktan ve egemenlikten yoksun mandater çağdaşlaşma, temel hak veya özgürlüklerden yoksun totaliter çağdaşlaşma; çağdaş bir ilerleme, çağdaş bir yaşam olamaz.

d) Akıl ve Bilim

İnsanın, akılı ile gerçekleri anlama yeteneğine inanması olarak tanımlayabileceğimiz akılcılık, Atatürk'ün ve onun düşünce sistematığının en önemli özelliği ve belirlenen çağdaşlaşma gibi hedeflere ulaşabilmek için izlenen yol göstericisidir.

Bunun anlamı ise milli, milletlerarası sorunlara duygusal ve dogmatik açıdan, peşin hüküm ve kalıplarla değil, akılcı, bilimci ve pragmatik bir yaklaşımla eğilmektir. Genel olarak bu yaklaşımlarda insanlığın karşılaştığı sorunlara çare bulmak için, durum ve şartlar her çareye başvurulurken incelenip gözden geçirilir, gerçeklere ve ihtiyaçlara uygun tartışma ve muhakeme sonunda bir karara varılarak uygulamaya başlanır. Burada egemen olan unsurlar, mantık ve akıldır.

Atatürk'ün ve gerçekleştirdiği bütün eserlerin temelinde sağlam bir düşünce, akıl ve hareket vardır. Atatürk “Akıl ve mantığın çözümlenemeyeceği mesele yoktur.” sözleriyle bunu vurgulamaktadır. Atatürkçü düşünce, akılcılığa, bilim ve teknolojiye dayanarak Türk devlet hayatını, eğitim sistemini, fikir hayatını, ekonomik hayatını ve bunların değerlerini, hedeflerini, toplumsal ve hukuki yapısını, yönetim esaslarını tespit etmiştir.

Atatürk, geleceğin Türkiye'sini ve Cumhuriyeti sağlam temellere oturtmak ve daima ileriye, yeniye ve güzele gidişini sağlamak için akıl ve mantık kuralları

çerçevesinde hareket etmiş, bağınazlığa, boş inançlara karşı çıkararak, çağdaş Türkiye'nin kurulmasını ve gelişmesini sağlamıştır.

Atatürkçü düşüncede akılcılığın temel taşları bilim ve teknolojidir. Bilimsellik; devlet ve toplum hayatında, kişisel hayatta bilimi öğrenme, değerlendirme ve uygulamak demek olup, olaylara bilimsel esaslara göre bakmayı, gerçeği bilimsel yöntemlerle araştırarak bulmayı, bundan sonuç çıkarmayı esas alır. Nitekim Atatürk, ülkenin düşman işgalinden kurtarılmasında ilmin ve aklın belirleyici unsur olduğunu şu sözleriyle belirtir ve aynı zamanda bilime ve akılcı düşünceye verdiği önemi açıklar.

"Yurdun en bakımlı, en şirin, en güzel yerlerini üç buçuk yıl kirli ayaklarıyla çiğneyen düşmanı dize getiren başarının sırrı nerededir biliyor musunuz?Orduların yönetilmesinde bilim ve fen ilkelerini rehber edinmemizdir. Milletimizin siyasi ve içtimai hayatı ile düşünce eğitiminde de yol göstericimiz bilim ve fen olacaktır".

"Dünyada her şey için, medeniyet için, hayat için, muvaffakiyet için en hakiki mürşit ilimdir, fendir. İlmın ve fennin haricinde mürşit aramak gaflettir, cehalettir, delalettir" diyen Atatürk, "Ben, manevi miras olarak hiç bir ayet, hiç bir dogma, hiçbir donmuş ve kalıplaşmış kural bırakmıyorum. Benim manevi mirasım, ilim ve akıldır. Benim Türk Milleti için yapmak istediklerim ve başarmaya çalıştıklarım ortadadır. Benden sonra, beni benimsemek isteyenler, bu temel mihver üzerinde akıl ve ilmın rehberliğini kabul ederlerse, manevi mirasçılarım olurlar"

Bu Bölümle İlgili Okuma Kitapları ve Makaleler:

- İsmail Hurev Tökin, "*Milli Kurtuluş Devletçiliği*", **Kadro**, Sayı: 12, 18 Haziran 1933
- Doğan Avcioğlu, "*Devletçilik Nasıl Dejenere Oldu?*", **Yön**, Yıl: 1, Sayı: 47, 7 Kasım 1962
- Yalçın Küçük, **Planlı Kalkınma ve Türkiye**, Tekin Yay., İstanbul, 1985
- Yahya Sezai Tezel, **Cumhuriyet Döneminde Türkiye Ekonomisi**, Ankara, 1988
- Yalçın Küçük, **Planlı Kalkınma ve Türkiye**, İstanbul, 1985
- Osman Okyar, "*Devletçiliğin Doğuşu*", **Forum**, Sayı: 211, 15 Ocak 1963
- Feroz Ahmad, **İttihatçılıktan Kemalizme**, İstanbul, 1985
- Yüksel Ülken, **Atatürk ve İktisat**, Ankara, 1981
- Temuçin Faik Ertan, **Kadrocular ve Kadro Hareketi**, Ankara, 1994
- İlhan Tekeli-Selim İlkin, **1929 Dünya Buhranında Türkiye'nin İktisadi Politika Arayışları**, Ankara, 1977
- Fahir Giritlioğlu, **Türk Siyasi Tarihinde Cumhuriyet Halk Partisinin Mevkii**, I. Cilt, Ankara, 1965
- A. Afetinan, **Medeni Bilgiler ve Mustafa Kemal Atatürk'ün El Yazıları**, Ankara, 1969
- Atatürkçülük, I. Kitap Atatürk'ün Görüş ve Direktifleri**, İstanbul, 1984
- A. Afetinan, **Devletçilik İlkesi ve Türkiye Cumhuriyetinin Birinci Sanayi Planı**, Ankara, 1972
- Recep Peker, **İnkılâp Dersleri**, 4. Baskı, İstanbul 1984
- Emre Kongar, **Devrim Tarihi ve Toplum Bilim Açısından Atatürk**, İstanbul 1983
- Sadi İrmak, **Atatürk Devrimleri Tarihi**, Ankara 1981
- Yavuz Abadan, **İnkılâp Tarihine Giriş**, Ankara 1960
- Ergun Aybars, **Atatürk Çağdaşlaşma ve Lâik Demokrasi**, İzmir 1994
- Peyami Safa, **Türk İnkılabına Bakışlar**, Ankara 1988
- Turhan Feyzioğlu ve diğerleri, **Atatürkçülük II**, Ankara 1988
- Utkan Kocatürk, **Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri**, Ankara 1984
- Afet İnan, **Atatürk Hakkında Hatıralar Belgeler**, Ankara 1968

Bekir Tünay, "*Atatürk'ün İnkılapçılık İlkesi*", **Atatürkçü Düşünce**, Ankara 1992
Ercümen Kuran, **Atatürkçülük Üzerine Denemeler**, Ankara 1981
Reşat Kaynar, "Atatürkçülük", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, sayı 5, Ankara 1986
Cyril E. Black, *Çağdaşlaşmanın İtici Güçleri*, çeviri, Fatih Gümüş, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1986
Halil İnalçık, "Atatürk ve Türkiye'nin Modernleşmesi" Belleten, sayı 204, Ankara 1988
İsmet Giritli, **Kemalist Devrim ve İdeolojisi**, İstanbul 1980